

121170 - كىرىست بەلگىلىرىنىڭ چەكلەنگەن شەكىللىرى

سوئال

مەن كىرىست بەلگىلىرى توغرىسىدا سوئال سورىماقچى، ئۇنىڭ شەكىللىرى قانداق بولىدۇ؟ قوشۇش ۋە كۆپەيتىش بەلگىلىرىمۇ كىرىست بەلگىسى ھېسابلىنمىدۇ؟ بۇ ئىش ماڭا ۋە مەندىن باشقا بەزى قېرىنداشلىرىمغا قېيىن بولدى، بۇنىڭغا يېتەرلىك جاۋاب تاپالمىدۇق؟. بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

كىرىست ياساش، ئۇنى سېتىش، كىيىم-كېچەك ۋە تامارغا نەقىش قىلىپ ئويۇش قاتارلىق ئىشلارنىڭ ھەممىسى مۇسۇلمان ئۈچۈن قىلىش چەكلەنگەن ئىشلاردىن بولۇپ، ئۇنى ئۆزى قىلىش ياكى قىلغۇچىلارغا ياردەم بېرىش توغرا بولمايدۇ، بەلكى ئاللاھ تائالادىن قورقۇپ، غەيرى مۇسۇلمانلارنىڭ ئۆز دىنىدا ئىلاھىي سىمۋول قىلغان بەلگىلىرىدىن ساقلىنىش كېرەك.

شەيخۇل ئىسلام ئىبنى تەيمىيە رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "كىرىست بەلگىلىرىنى ھەقىقەت ياكى ھەقسىز ياساپ بېرىشكە، ئۇنىڭ تىجارىتىنى قىلىش توغرا بولمايدۇ. شۇنىڭدەك بۇت ياساش ۋە ئۇنى سېتىش توغرا بولمايدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن بايان قىلىنغان سەھىھ ھەدىستە: **«ئاللاھ تائالاهاراق سېتىشنى، ئۆزى ئۆلۈپ قالغان مالنىڭ گۆشىنى سېتىشنى، چوشقا ۋە بۇتلارنى سېتىشنى چەكلەنگەن،»** دېگەن. ["پەتىۋالار توپلىمى" 22- توم 141-بەت، "پىقھى توپلاملىرى" 12- توم 84-88-بەتتە قارالسۇن].

ئىككىنچى: كىرىستنىڭ تۈرلۈك شەكىللىرى بولىدۇ، زامان-ماكاننىڭ ۋە خرىستىئانلار جامائەتلىرىنىڭ ئۆزگىرىشى بىلەن ئۇنىڭ شەكىللىرىمۇ ئۆزگىرىدۇ، ئۇنىڭ تۈرلۈك شەكىللىرىنى بىلىش ئۈچۈن بۇ ئۇلىنىشنى زىيارەت قىلىڭ:

<http://en.wikipedia.org/wiki/Cross>

كىرىست بەلگىلىرىدىن مۇشۇ تۈر ۋە شەكىللەرنى سىزىش ۋە ئېسىش توغرىسىدا بىزگە ئاشكارا بولغان ھۆكۈملەر تۆۋەندىكىچە:

1- بىر نەرسە سىزىلىش ياكى ياسىلىشتا كىرىست دەپ سىزىلغان ياكى ياسالغان بولسا، مۇسۇلماننىڭ ئۇنى كۆتۈرۈشى، كىيىشى، سېتىۋېلىشى، سېتىش ۋە سېزىشى ياكى ياسىشى توغرا بولمايدۇ، چۈنكى كىرىستنى

سېزىش ۋە كېيىشنىڭ چەكلەنگەنلىكىدىكى سەۋەپ بولسا، خىرىستىئانلارغا ئوخشاپ قىلىشتىن، ئۇلارنىڭ باتىل دىنى شۇئارلىرىنى راۋاجلاندۇرۇشتىن يىراق بولۇشتىن ئىبارەت بولۇپ، بۇ سەۋەپ خىرىستىئانلار بىلىدىغان كىرىست بەلگىلىرىنىڭ ھەممە شەكىللىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. چۈنكى مەزكۇر بەلگىلەرنىڭ ھەممىسى ئۇلار مەقسەت قىلغان نەرسىنى ئىپادىلەش ۋە ئۇلۇغلاش ئۈچۈن ئوتتۇرىغا چىقىرىلغاندۇر.

2-ئەمما مەلۇم نەرسىلەرنى كەشتىلەش ياكى ئائىلىدە ئىشلىتىدىغان بەزى ئادەتتىكى شەكىللەرنى ياساش جەريانىدا ئۇنىڭدىكى بەزى شەكىللەر كىرىست بەلگىسىگە ئوخشاپ قالغان بولسا، بۇنىڭغا قارايمىز:

ئا-ئۇ نەرسىگە تۇنجى قېتىم قارىغان كىشى ئۇنى ھازىرقى دەۋرىدە كۆپلىگەن چېركاۋلاردا ۋە كۆپچىلىك خىرىستىئانلارنىڭ قارىشىدا كىرىست دەپ قارالغان نەرسىنىڭ رەسمى بولسا، ئۇ ئىككى تۈز سىزىقتىن ئىبارەت بولۇپ، ئۇنىڭ بىرى تۈز يەنە بىرى توغرا شەكىلدە قويۇلغان توغرا شەكىلدە قويۇلغان تۈز شەكىلدە قويۇلغان بىلەن كېسىشكەن، تۈز شەكىلدىكى ئۈستى تەرىپى قىسقا، تۆۋەن تەرىپى ئۇزۇن بولسا بۇ ئۇزۇن زامانلاردىن بىرى خىرىستىئانلار پەيدا قىلغان كىرىست بەلگىسىنىڭ مەشھۇر شەكلى بولۇپ، بۇ ئۇلار ئۆلتۈرۈشنى مەقسەت قىلغان ئادەمنى ئاسىدىغان ياغاچنىڭ شەكلىدىن ئېلىنغان، ئۇ شەكىلگە تۇنجى نەزەر سالغۇچىغا كىرىست بەلگىسى تۇيغۇسىنى بەرسە، ئۇ ۋاقىتتا مەزكۇر شەكىلنى بۇزۇپ، يوق قىلىۋېتىشى ياكى ئۇنى ئۆزگەرتىپ كىرىست شەكلىدىن چېقىرىۋېتىش زۆرۈر بولىدۇ. پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ بۇ مەسىلىگە تۇتقان پوزىتسىيەسى بايان قىلىنغان ھەدىستە: **«ئائىلىدە كىرىست بەلگىسىگە ئوخشايدىغان نەرسە بولسا ئۇنى بۇزۇۋېتەتتى،»** دېيىلگەن.

ب-ئەمما كىرىست بەلگىسىنىڭ شەكلى ئىكەنلىكى ئوچۇق نامايەن بولمىسا، ئۇ پەقەت مەقسەت قىلماستىن كەشتىدىن پەيدا بولغان ياكى ئىنجىرنىڭ قۇرۇلۇش لايىھىلىشىدىن ھاسىل بولغان گۈزەل، كىشىلەر بولسا، ياكى مەلۇم ماتېماتىكا بەلگىلىرى ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان ھېساب ئىلمىدىكى قوشۇش ۋە كۆپەيتىش بەلگىلىرىگە ئوخشاش بولسا بۇنداق ھالەتتە ئۇنى بۇزۇۋېتىش ۋە يوق قىلىۋېتىش كېرەك بولمايدۇ، ئىللەت-سەۋەپ يوق بولغاندىن كېيىن ئۇنى ياساش ۋە ئۇ ئۆز ئىچىگە ئالغان نەرسىلەرنى سېتىش دۇرۇس بولىدۇ، بۇنىڭدىكى ئىللەت-سەۋەپ بولسا كاپىرلارغا ئوخشاپ قىلىش ۋە ئۇلارنىڭ بەلگىلىرىنى ئۇلۇغلاش بولۇپ، بۇ ھالەتتە كىرىست بەلگىسى بەك ئىنچىكە بولغانلىقتىن ئۇنى مۇلاھىزە قىلىپ، ئىپادىلىمىسە بىلگىلى بولمايدۇ.

شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھ بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ:

بىرىنچى: مەزكۇر نەرسىنىڭ ماھىيەتتە كىرىست ئىكەنلىكىنى بىلىشىمىز كېرەك، چۈنكى بەزى كىشىلەر كىرىستكە ئوخشايدىغان بەزى نەرسىلەرنى كىرىست دەپ قارىسىمۇ ئۇ ئەسلىدە كىرىست بەلگىسى ئەمەس.

ئىككىنچى: ئۇ نەرسىنىڭ كىيىمىدىكى نەقىش بولماستىن بەلكى ئۇنىڭ ئەسلى قويۇلۇشىدا كىرىست ئىكەنلىكىنى بىلىشىمىز كېرەك، چۈنكى خرىستىئانلار كىرىستنى ئۇلۇغلايدۇ، شۇڭا ئۇلار كىرىستنى كىيىمگە نەقىش قىلمايدۇ بەلكى ئۇنى ئېھتىرام قىلىدىغان ئورۇندا قويىدۇ.

بۇ ئىككى ئىشنى بىلىش مۇھىمدۇر، بىز ئۇ نەرسىنىڭ كىرىست ئىكەنلىكىنى ئەمەللىشىشكە، ئۇنى بۇزۇۋېتىش زۆرۈر بولىدۇ. ھېچ بولمىغاندا سۈننەت بويىچە كىرىست بەلگىسى شەكلى نەقىشلەنگەن كىيىملەرنى سېتىۋالماستىن كېرەك، شۇنداق قىلغان ۋاقتىمىزدا بۇ تۈردىكى نەرسىلەرنى ساتىدىغان تىجارەتچىلەر بۇنىڭدىن پايدا ئالالمىغاندىن كىيىن ئۇنىڭغا ئوخشايدىغان نەرسىلەرنى ساتمايدۇ.

مۇشۇنىڭغا ئوخشاش ئالتە بۇرجەكلىك يۇلتۇز بەلگىسى يەھۇدىيلارنىڭ دىنى شۇئارى دىيىلىدۇ، بۇنىڭ ھۆكۈمى كىرىستنىڭ ھۆكۈمىگە ئوخشايدۇ، گەرچە بۇ بەلگىنى يەھۇدىيلار ئىبادەت يولىغا ئاساسەن قوللانمىسىمۇ ئەمما بۇ ئۇلارنىڭ خاس بەلگىسى.

بىز كىرىست بەلگىسى توغرىلۇق مۇسۇلمان بولغان خرىستىئانلاردىن سورىساق ئۇلار مۇنداق دەيدۇ: ھەقىقىي كىرىست دېگەن بىزگە تونۇشلۇق بولغان ئىككى تۈز سىزىقتىن ئىبارەت بولۇپ، ئۇنىڭ بىرى تۈز يەنە بىرى توغرا شەكىلدە بولىدۇ، تۈز سىزىقنىڭ ئاستى تەرىپى ئۈستى تەرىپىدىن ئۇزۇن بولىدۇ.

ھەتتا بىز ئۇلاردىن كىرىست شەكىلىدىكى كىرىست سائەت دەپ ئاتىلىدىغان سائەت توغرىلۇق سورىساق، ئۇلار مۇنداق دەيدۇ: بۇ سائەتتىن كىرىست مەقسەت قىلىنمايدۇ، بۇ پەقەت سائەت شىركىتىنىڭ بەلگىسى، چۈنكى خرىستىئانلارنىڭ نەزىرىدىكى كىرىست بولسا، ئۇ ئۇزۇن بىر تۈز سىزىق ئاندىن يەنە بىر توغرا تۈز سىزىق بولۇپ، ئۇزۇن تۈز سىزىقنىڭ ئاستى تەرىپى ئۈستۈن تەرىپىدىن ئۇزۇن بولىدۇ. بو ئەمەلىيەتتىمۇ شۇنداق، دارغا ئېسىلىدىغان ئادەمنىڭ ئىككى قولىنى باغلاش ئۈچۈن تۈز تاختىنىڭ ئۈستىگە توغرا شەكىلدە تاختا مىخلىنىدۇ، ئىككى قولىنى باغلاش ئۈچۈن قويۇلىدىغان ياغاچ ئوتتۇرىدا بولامدۇ؟ ياق، بەلكى ئۈستۈن تەرىپتە بولىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن بىز بۇنىڭدىن ئىككى يىل بۇرۇن تارقالغان تۈرلۈك شەكىلدىكى كىرىست بەلگىلىرىدىن شەكىلىنىمىز، ئۇلار بۇ كىرىست دېگەن (+) قوشۇش بەلگىسى كىرىستتۇر؟ ياق ئۇ كىرىست ئەمەس.

شۇنىڭغا ئوخشاش قۇدۇقتىن سۇ تارتىدىغان سوغا-چىلەكلەر بولۇپ، ئۇنىڭ ئۈستۈن تەرىپىدە ئەرەقات دەپ ئاتىلىدىغان ئىككى ياغاچ بار، بىرى توغرا شەكىلدە يەنە بىرى ئۇزۇن تۈز شەكىلدە بولۇپ بۇ نەرسىلەر كىرىست ئەمەس، ماھىيەتتە كىرىست بەلگىسى ياسىلىشىدا كىرىست دەپ ياسالغان نەرسىلەردىن ئىبارەتتۇر. ["ئوچۇق سۆھبەت" ناملىق پروگرامما 7-نومۇرلۇق 21-سوئال].

ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھ يەنە مۇنداق دەيدۇ: "بەزى نەرسىلەردە كىرىست بەلگىسى مەقسەت قىلىنمايدىغان، ئۇلۇغلىنىدىغان، دىنى شوئار ھېسابلىنىدىغان قوشۇش، كۆپەيتىش ئالامەتلىرى روشەن

ئىپادىلەنگەن تەقدىردىمۇ ياكى قوشۇش بەلگىسى قويۇلغان ئىلىكتۇرۇنلۇق سائەتلەر بولسا بۇنىڭدا ھېچ گەپ يوق. بۇ نەرسىلەر كىرىست بەلگىسى ھېسابلانمايدۇ. ["ئىبنى ئۇسەيمىن پەتىۋالار توپلىمى" 18-توم 114-115-بەت، 74-نۇمۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىدىن ئېلىندى].

يەنە ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھدىن "ئوچۇق سۆھبەت" ناملىق پروگرامما 199-نۇمۇرلۇق 9-سوئالدا: شەھرىمىزدە مەلۇم بىر قۇرۇلۇشنىڭ ئالدىدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ، ئون قەۋەتتىن ئىبارەت بولغان بۇ بىناننىڭ ھەممە قەۋەتتىكى دەرىزىلەرنىڭ كىرىست بەلگىسى شەكىلدە ئىكەنلىكىنى كۆردۈم، بۇ خۇددى غەرىپ دۆلەتلىرىدىكى خرىستىئانلارنىڭ ئۆي شەكلىگە تامامەن ئوخشايدىكەن، بۇ قانداق بولىدۇ؟ دەپ سورالغاندا، شەيخ جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېگەن: "قېرىندىشىم! بۇ ئىشقا ھۆكۈم قىلىش ئۈچۈن ئاشۇ قۇرۇلۇشنى كۆرۈپ كېلىش كېرەك، كىرىست بەلگىسى شەكىلدە كەلگەن نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى كىرىست بولمايدۇ، ئەگەر ئۇنداق بولمىغاندا، ھېساب ئىلمىدىكى قوشۇش بەلگىسىنى، دېھقانلارنىڭ ئېتىزلىقلىرىنى غەرىپچە ئۇسۇل بىلەن سۇغىرىشى قاتارلىق ئىشلارنى ھارام دەيمىزمۇ؟!، كىرىست دېگەن توغرا قويۇلغان ئىككى پارچە ياغاچ بولۇپ، بۇ ھەممەيلەنگە تونۇشلۇق، كىرىستنىڭ مەلۇم شەكىللىرى ۋە ئۇنىڭ كىرىست ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدىغان ئالامەتلىرى بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇنىڭغا ھۆكۈم قىلىشىمىزدىن ئاۋۋال ئۇ قۇرۇلۇشنى تولۇق كۆرىشىمىز ۋە لاھىيەلەش ماھىيىتىنى بىلىشىمىز كېرەك بولىدۇ".

ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچى ئاللاھ تائالادۇر.